

Inte behöver han papper för att få eld i bastun, men breven ska brinna. Han håller det ena kuvertet hoprullat i handen och sätter tändstickan till. Det andra viker han ihop och stoppar direkt in i elden. Han väntar med att stänga luckan. Sitter fullt påklädd på laven och ser när lågorna börjar dansa. Som helvetets eld, tänker han medan de fördömda mäklarbreven bränns och blir till aska. Den yttersta dagen närmar sig.

När bastustenarna har blivit heta nog, drar han på sig handskarna och lyfter av sju stycken. Han lindar dem i dubbla handdukar och bär ut dem till kälken. Snön har nästan drivit igen hans spår. En vind drar över gården och får björkarna att knaka, det är *ryssätuuli* som kommer med iskylan från Barents hav. Från finska sidan hör han järnvägens eviga dån. Men det finns något annat där också, som en oro över Rauhala.

Han spanner på sig skidorna och finner spåret mellan björkarna. Ingenting rör sig bortifrån de andra gårdarna. Han ger sig sällan ut att elda förrän käringarna har gått och lagt sig, så ingen kommer farande och bryr sig.

... Där åker alla världens vänner till helvetet, för världens vänskap är hat emot Gud. Men ve er som nu skrattar, för ni måste en gång gråta!

Framför honom reser sig Rauhalas mörka väggar ur snön. Boningshuset står som infruset i jorden, öde och utkylt, men rösterna finns kvar. Han går inte in dit mer. Alla fönster är täckta av frosten och man ser varken ut eller in, men han vet att de ropande rösterna väntar på syndaren, de väntar därinne.

Fort skidar han förbi lagården där taket har rasat in. Hela skiten må falla i avgrunden innan han släpper girighetsdjävulen och hordomsdjävulen och äredjävulen in på Rauhala. Så satan att de ska ta hemmanet ifrån de döda.

Aittan ligger för sig själv utanför gårdsplanen. Den har inga fönster. Ingen kan stirra in på honom och han tänker att Gud inte heller ser honom där. Han spänner av sig skidorna och skjuter in dem mellan stockarna som timmerboden är byggd på. Lastar det varma byltet med stenarna av kälken och drar upp dörren. Stenarna ska han kånka upp på loftet och lägga vid fotändan i sängen, då blir det värme till frampå morgonen. På natten låter han kaminen slockna för att spara gasol. Nog har han råd att köpa, men han tar inte bussen för att handla i onödan. Folk stirrar. Ibland ska de fram och fråga också. Men är det inte han Lars-Erkki Svanberg? Eller det värsta: *Lapp-Erik! Men nog är det du som är Lapp-Erik?*

Det är själva satan, att en människa inte får vara ifred.

Han har just hävt in byltet när ljudet stör honom. En lastbil vrålar förbi i fjärran, söderut på väg mot Haparanda, men det är inte det han lyssnar efter.

Bestämt hör han knarret av ett snötäcke som brister. Ett steg som sjunker i nysnön, och sedan ett till. Inget djur tar så tunga steg. De närmar sig från bastuhållet, från isvägarna på älven. Snabbt kliver han in i aittan och drar försiktigt igen den tunga trädörren. Det blir mörkt som i graven. Han rotar efter tändstickorna i fickan, men tänker att fotogenlampan kan han inte tända. Ljuset kan synas i någon springa mellan stockarna och då vet de att han är uppe och vaken. De har väl tänkt ta honom på sängen de djävlar, men Lars-Erkki Svanberg låter sig inte överrumplas. Han har jagat bort folk från gården förr, ungar och käringar som kommer och bryr sig. Har de glömt att han en gång i världen besegrade varenda man? Naturkraften från

norr, skrev de i tidningarna. En satans massa artiklar. Han har isolerat väggarna på loftet med dem.

Bössan hänger i en brödkrok från taket. Han trevar sig fram längs bjälken och lyfter ner den. Patronerna ligger i bingen längst in, där förvarar han allt det som är viktigt. Verktygen och brödet och nycklarna till Rauhala. Han har ordning på sakerna, varenda grej på sin rätta plats. Lådan finner han direkt, men handen skakar och han tappar patronerna. Han hör inte vart de rullar. Det ligger fyra lager mattor på golvet, varenda trasmatta på Rauhala har han släpat dit som isolering. Han kryper och trevar i mörkret, men hittar dem inte. Stegen hörs alldeles bakom aittan nu. Den som är därute rör sig sakta, som när man spårar under jakten.

Han ger upp om patronerna och kryper bort mot gasolkaminen där yxan ska stå. Känner med händerna längs den grova timmerväggen, men den finns inte där. Uj satan, om han glömde yxan vid bastun. Han minns att han lutade den mot bastubron när han hade huggit veden. Och nu är ljudet framme vid knuten, helvete om de kliver in. Han har varken låst eller reglat och härinne har han allt en människa behöver. Ingen ska ta det ifrån honom. Eller om de kommer för att hämta honom. Han ska ingenstans. Den yttersta dagen, tänker han när han trevar sig tillbaka över mattorna. Lars-Erkki Svanberg är inte rädd för de levande. Bara de döda på Rauhala kan skrämma honom, och helvetets eldar. Så han tar bössan, oladdad, och reser sig mödosamt. Ryggen har krokmat och benen är stela, men han stegar i kolmörkret mot dörren och skjuter upp den. Det svaga snöljuset faller in. Han spanar utåt, lyssnar i vinden. Snön ligger tyst, ingen som rör sig nu. Sakta kliver han nerför de fyra trappstegen till marken.

Han ska just till att lyfta bössan och se sig om när skuggan av en människokropp faller över snön, ett andetag. Någon som stått där och väntat, hukad bakom dörren när han öppnade.

Han snor runt och ser en människa utan ansikte, mössan nerdragen så bara djävlaögonen sticker fram. Rädslan stiger som ångan ur avgrunden och han skakar bössan. ”Gå bort från mig, ni förbannade. Fly den kommande vreden ... den rättfärdige domaren, syndaplågan ska steka era själar ... det är ingenting annat än djävlaträck ... djävlaträck.”

Då ser han armen som höjs ovanför hans huvud. Skuggan av ett verktyg.

Satan i helvetet, är hans enda tanke, de har hittat yxan.

Och sedan är tystnaden tillbaka på Rauhala igen.

Hon vred om nyckeln till lägenheten. Två varv som handen kom ihåg, två varv så man var säker på att det var ordentligt låst.

Stanken slog emot henne. Hon backade och höll andan, lukter av skit och ruttna sopor.

Instängdhet och ensamhet och urin som torkat in.

Katrine slog sjalen för ansiktet och lyfte in resväskan i hallen. Drog snabbt igen dörren om sig. Ville inte att lukten skulle tränga ut i trapphuset, få grannarna att börja undra vad hon gjorde där. *Varför hon inte hade kommit tidigare.*

På golvet hade post och reklam skyfflats ihop i slarviga högar. Där var den välbekanta byrån i imiterad rokokostil, vävtapeterna i brunrosa som aldrig hade bytts och hatthyllan där mammas gamla pälsmössa låg. På väggen hängde konstalmanackan som Katrine hade skickat i julklapp från London, med motiv från Tate Modern.

Inte ett blad hade vänts. Tiden hade stannat.

Jag kom så fort de ringde, sa hon till sig själv, försvarstalet snurrande i skallen medan hon gick från rum till rum och slog upp fönster på vid gavel. Jag bor i London. Jag kan inte flyga hem en gång i veckan för att hälsa på mamma. Varför har inte Ante tagit hand om henne? Jag har en bror, jag har för i helvete en bror som bor tre kilometer härifrån. Jag kan inte ta på mig hela skulden.

Hon sjönk ner på en stol i köket och såg rakt in i några brända rester som låg kring brödrosten. Vad var det? Falukorv?

De hade sagt på sjukhuset att Ingrid Hedstrand var under-

närd, vilket förmodligen hade förvärrat demensen. Det var en granne som hade slagit larm. Ytterdörren hade stått öppen och Ingrid hade legat på golvet och inte kunnat ta sig upp. Benet var inte det värsta. På sjukhuset hade de konstaterat senil demens av alzheimertyp. Möjligen hade Ingrid Hedstrand haft en mindre stroke också. Nu utreddes vårdbehovet.

Förlåt, mamma, för att jag inte var här. Förlåt för att jag inte visste.

En lång stund satt hon i hörnsoffan i vardagsrummet och grät. Bilderna av mamman i det här rummet, löjliga små detaljer. Hur hon satt där i soffan, alltid långt ut på kanten, och stickade vantar medan TV:n stod på, eller virkade en sjal eller kofta, strunt samma vilket program, alltid med något för händerna. En kopp silverte på kvällen och en knäckemacka, silverte! Var det inte bara hett vatten och socker? På kvällarna bytte hon till sin ljusgröna morgonrock för att inte slita på kläderna i onödan. Och håret, alltid prydligt uppvirat på rullar när hon gick och lade sig, makeupen lagd på morgonen när hon gick iväg till apoteket. Katrine mindes att hon hade önskat sig en yngre mamma, men inte varför det räknades som viktigt.

En grå skymning föll utanför.

Hon gick ut på balkongen och stod länge i den fuktiga kylan. Såg ut över förorten, Månadsvägen, Västerby, Jakobsberg. Barndomslandet som var ett fält mellan vägar och bostadsområden, moddigt av snöslask och lera. Hade det inte alltid varit slaskigt där, smuts som stänkte upp på jeansen? Där hade hon genat på väg till skolan och blivit mulad av killarna i klassen. Sniffat kontaktlim bakom slöjdsalarna och hänglat första gången med Jojje. Hela skoltiden låg på rad på andra sidan fältet, platta byggnader från lågstadiet och upp till gymnasiet där hon hade tillbringat fler dagar än någon orkade räkna. På avslutningen hade hon supit sig full på en vidrig hemmablandning, som

hon hade samlat ihop av stulna slattar ur Ingrid's skåp, och vaknat i en främmande säng, spysjuk och med en enda tanke i huvudet. Fri.

Gångvägarna korsade varandra, men alla ledde slutligen till centrum, till pendeltåget, vägen bort därifrån. Det var sjutton minuter in till Stockholms Central. Hon hade aldrig tänkt återvända.

Hon stod kvar trots att hon frös och försökte fånga den känslan igen. Att allt låg framför henne, att allt var möjligt. Men den fanns inte där längre.

I åtta år hade hon bott i London. Arbetat som frilansjournalist och gjort sina hundår med billiga knäck om utflyttade svenskar medan hon drömde stort om en framtid där. Hon hade flyttat runt i olika lägenheter, vad som helst för att bita sig kvar, tills hon drog en vinstlott och fick kontrakt som stringer för Dagens Eko. Och sedan hade hon träffat Alastair. Psykoterapeut med egen mottagning på Harley Street, vilken slump att de hade mötts, en fest, en bekant till en bekant. Det var fem år sedan nu, sedan hon första gången blev inbjuden till hans våning i Harley House, ett hus med torn och portvakter på Marylebone Road, en adress som fick människor att höja på ögonbrynen.

Jag måste ta mig samman, tänkte hon och kramade balkongräcket. Det kalla stålet trängde in i händerna, frös fingrarna till is.

Hon hade fått beskedet strax efter jul. Tjugo tjänster skulle bort. Hennes kontrakt med radion skulle inte förlängas. Den här månadens lön var hennes sista. Hon hade inte ens orkat börja leta andra uppdrag, när nästa katastrofsamtal kom.

Katrine gick tillbaka in i lägenheten. Måste börja någonstans. Med det värsta, alltid börja med det värsta, var det inte det mamma hade lärt henne? I sovrummet, under sängen hittade hon sängkläder hopknölade. Stelnade av torkat bajs. Hon höll för näsan när hon tryckte ner dem i en plastkasse. Den var för liten. Hon rotade igenom skåp och lådor och hittade en svart

rulle med sopsäckar. Knölade ner alltihop och knöt igen, slängde säcken i sopnedkastet ute i trappen. Lukten fanns i badrummet också. Överst i tvättkorgen låg några prydligt vikta rena handdukar. Under dem flera nattlinnen med fläckar på. Hon slet av en sopsäck till och såg sin mamma två steg framför sig, hur hon förtvivlat lade rena handdukar överst för att gömma sin skam. Anade skräcken när ens jag rasade samman. Att gå från ett rum till ett annat och glömma vart man skulle.

Katrine tvättade händerna, skrubgade dem långt upp på armarna. Sedan tog hon itu med posten.

Hon satte sig vid köksbordet, öppnade och sorterade och kände ett visst lugn återvända. Det här var handfasta katastrofer att hantera. Papper var hon bra på, siffror och analys.

Där fanns påminnelser om obetalda räkningar sedan månader tillbaka, hot om inkasso och sju krav från kronofogden. Hennes mamma som brukade betala räkningarna två veckor för tidigt, för att visa fordringsägarna att hon minsann kunde göra rätt för sig. Nu hade den prydliga hushållsekonomin förvandlats till första kretsen i Dantes inferno.

Hon var på väg att slänga ett brev från Mäklarcentrum i påsen med reklam, när hon råkade läsa adressen. Det var ställt till fastighetsägare Ingrid Hedstrand. Katrine rev upp kuvertet och läste de få raderna, om och om igen.

”Eftersom köparen är mycket angelägen om att förvärva fastigheten ...”

Fastigheten? Vilken fastighet? Ingrid Hedstrand hade bott i lägenheten på Månadsvägen i Jakobsberg sedan husen byggdes 1961. Vad hon hade haft för lön på apoteket visste Katrine inte, men det räckte knappast till något sommarhus. Katrine hade gått i postorderbyxor när alla andra fick Gul & Blå-jeans, varenda liten ostkant skulle plastas in och sparas till nästa dag, brända bullar var också bullar.

Hon läste brevet en gång till.

Fastigheten som köparen var så angelägen om att förvärva låg i Kivikangas, i Haparanda kommun.

Kivikangas hette byn där hennes mamma var född.

Katrine lutade sig bakåt på den stela pinnstolen, blundade. Hon kunde peka ut platsen på kartan, långt uppe i Norrland, och till höger, österut vid det blåa bandet som var gränsälven mellan Sverige och Finland. Efter mellanstadiet hade hon slutat fråga om de kunde åka dit. Det hade funnits en karta på väggen i klassrummet där barnen fick sätta nålar på platser där de hade varit, och sedan berättade fröken om landskapsblommor och residensstäder och åar och berg. Katrine hade gärna velat sätta en nål så högt upp, men Ingrid sa att det var för dyrt. ”Jag förstår inte riktigt vad du skulle vilja göra där.” Hon pratade alltid sakta och överdrivet noggrant, slarvade inte med ett enda ord i meningarna. ”Vi kan väl hälsa på släkten”, försökte Katrine, för det hade hon hört att andra barn gjorde på jular och sommarlov. ”Det finns ingen släkt som väntar sig besök”, sa hennes mamma, ”det finns ingenting kvar där.”

Katrine stirrade på summan som köparen var villig att betala för ett hus som inte fanns.

1,1 Mkr. Längre ner var det preciserat med nollor: 1 100 000.

Hon grävde sig djupare ner i posthögen. Det här var tydligen inte det första brevet. ”Eftersom ni inte har svarat på tidigare bud ...”

Hon hittade ytterligare tre vita kuvert från Mäklarcentrum i Luleå AB.

Det är ett misstag, tänkte hon. Det kan inte vara möjligt.

Ingrid Hedstrand låg på den geriatriska avdelningen, i en sal med fyra sängar. Nerdragna persienner, släckta lampor. Klockan var bara strax över åtta, men hit hade natten redan kommit.

Katrine smög in och lyfte försiktigt fram stolen från fotändan. Satte sig vid kanten av sängen.

”Mamma”, viskade hon.

Som ett fjärilsfladder under ögonlocken. Handen sökte över lakanet. Katrine tog fatt i den och kände hur mamman kramade till.

”Nej men har du kommit nu?”

”Jag var ju här i förmiddags, mamma, jag hade mintchoklad med mig, jag kom hit så fort jag kunde, kommer du inte ihåg det?”

Ingrid försökte sätta sig upp i sängen men sjönk tillbaka igen. Hon var så mager. Handen spröd som smörpapper.

Det är min mamma, sa Katrine till sig själv, försökte se bakom rynkorna. Den människa hon borde stå närmast i världen.

”Förlåt att jag väckte dig, men det är en sak jag måste fråga.”

Det gråa håret flöt ut över kudden, inga lockar längre. Bara raka testar. Det måste finnas en frisör, tänkte Katrine, hon behöver inte se ut så här. Ingrid som alltid hade färgat håret i mahognybrunt, hon var så nogga med att vara fin.

”Vi måste prata om huset i Kivikangas, mamma.”

Ingrids blick sökte sig omkring i rummet. Hon såg rädd ut.

”Ska vi gå nu då?”

”Varför har du aldrig talat om för oss att du har ett hus?”

Katrine lade försiktigt sin hand mot mammans kind. Den kändes kall. Hon såg henne i ögonen, men ändå inte riktigt. Det fanns som en hinna framför hennes blick, som om hon hade sjunkit ett stycke djupare in i sig själv.

Anders, hennes bror, hade inte heller hört talas om något hus. Katrine hade ringt honom och berättat om breven från mäklarfirmen. Det sista budet låg på 1,3 miljoner kronor. Mäklaren hade tolkat Ingrid Hedstrands tystnad som ett förhandlingsläge och höjt summan för varje brev. Taxeringsvärdet var 36 000, enligt kopian på mammans senaste deklaration. Katrine hade rotat igenom alla lådor i lägenheten tills hon hittade lagfarten, bouppteckningen, deklarationerna, allt. Där stod i klartext att Ingrid Hedstrand hade ärvt en fastighet 1974, av avlidna Fröken Siri Kankanranta. Huset var på 78 kvadratmeter, tomten på 2 432. Ingrid omnämndes som ensam bröstarvinge.

Katrine försökte se in i sin mammas blick och kände sig lurad.

”Det är någon som vill köpa ditt hus, mamma. Förstår du vad jag säger? De vill betala hur mycket som helst för det, och vad ska jag svara?”

Ett jämrande från en av de andra sängarna i salen, skit också, snart skulle väl alla tanterna vara vakna. Katrine hade blivit insläppt på villkor att hon inte störde.

”Nej nu ska vi gå”, sa mamman högt och klart. Den bräckliga kroppen hävde sig upp i sittande. Katrine tog muggen med saft som stod på nattduksbordet.

”Vill du ha lite att dricka.”

Mamman stötte bort hennes hand så att den röda saften skvätte över lakanet.

”Men snälla mamma, du kan inte gå nu. Du är på sjukhus.”

Hon drog Katrine i armen. ”*Onko se täällä?*” Katrine vred sig lös och stirrade på den späda kroppen som halvsatt i sängen, de främmande orden ur hennes mun. Något iskallt sköljde igenom

henne. Den gamla fäktade med armarna, som en vass liten klogrep hon om Katrines överarm igen.

”Mamma snälla, lugna ner dig.”

”*Onko se täällä nyt? Onko se tullu?*”

Det lät som finska, helt klart var det finska. Ingrid Hedstrand hade aldrig pratat finska. Hon är galen, tänkte Katrine, min mamma har blivit galen och jag klarar inte det.

”Vad säger du? Prata svenska, prata så jag förstår vad du säger.” Hon försökte fånga blicken, men mammans ögon irrade utan att se.

”*Se lupasi tulla mutta, ei se tullu.*”

Nu ropade hon högt och vred sig, så att Katrine måste hålla henne fast.

”Jag är Katrine, mamma”, sa hon och kämpade för att inte gråta. ”Ser du inte att det är Katrine?”

Det rörde sig i sängarna på salen.

Katrine tryckte på den röda knappen.

När personalen hade tagit över och givit mamman något att sova på, när hon vilade lugnt i sängen igen, med håret utbrett över kudden och händerna knäppta under filten, när andningen var lugn och så tyst att den knappast hördes, då frågade Katrine, svettig och med bankande hjärta, om någon möjligen förstod vad det var hennes mamma försökte säga.

Undersköterskan var från Eritrea och biträdet från Filipinerna, men sjuksköterskan var född i Helsingfors.

”Är han här nu, säger hon, ’har han kommit? Han skulle komma, men han kom inte.’”

Och nu var det minus tjugosju.

Den gamla kvinnan verkade vara säker på sin sak. Svanberg eldade alltid om vintern, sa hon, varenda kväll från november tills isen gick. Från köksfönstret i Haaras hus var det fri sikt till bastun nere vid älven, särskilt nu när slyet inte skymde. Så nog visste hon att det inte hade eldats i Rauhalabastun på två kvällar.

Det var därför Anna Haara hade ringt till Thore Palo, trots att det var sent.

”Nog är det väl onödigt att ha poliser att åka ända från Haparanda”, sa hon i telefon. ”Om det inte är nåt.”

”Jo”, sa han, för det hade hon ju rätt i. De hade nog fullt upp ändå i Haparanda, med omorganisationer och fan och hans moster.

Thore Palo tog på sig läsglasögonen. Tänkte att hon nog oroade sig i onödan, gamla människan, snart åttioett skulle hon fylla och höll väl inte så noga reda på dagarna. Han kikade på sin digitala termometer som han fått i julklapp av barnbarnet och som visade temperaturen både ute och inne. Tanten hade rätt. Det var minus tjugosju.

”Och när vi nu lika har polis i byn”, sa Anna Haara.

”Int’ är det så mycket till polis numera”, sa Thore och kände sig nöjd med att hon tänkte så. Elva år efter pensionen kallades han alltjämt för ”polisen” och det hände ännu att folk i byn ringde för att be honom om råd, till och med anmäla något. Så sent som i somras hade han fått rycka ut och medla i ett slagsmål mellan två gamla bröder.

”Nog hade jag kunnat gå själv”, sa Anna Haara, ”men det gör jag inte mer.”

”Visst kan jag fara.”

Thore klädde sig varmt och tog fyrhjulingen över till Rauhala. Så fick gubben plogat också, tänkte han. Om det nu inte var något.

Han lät fordonet stå vid vägkanten, kände kylan bita i kinderna. Det var inte illa att komma ut. Ha en anledning.

Det gamla hemmanet vilade övergivet. Han såg att boningshuset hade börjat sätta sig nu också, det mindre huset som var sommarkök lutade sedan länge och lagårdstaket hade rasat in. Skam på en sådan fin gård. Han mindes hur det hade varit, fullt med ungar, så många hemman som bara hamnade i träda. De rasade ihop eller köptes upp som sommarstugor av stockholmare som lät älvstranden slya igen. Men Rauhala hade ingen kunnat köpa, inte så länge Lars-Erkki Svanberg var kvar på gården.

Han pulsade fram till aittan. Där var helt ospårat. Tydligt hade inte Svanberg varit ute på några dagar, men det var inte alldeles ovanligt. Gubben hade isolerat sig, han var en enstöring, lite eljest, en sådan som fanns i varje by. Förra våren hade han hotat Anna Haara med bössan, när hon kom för att bjuda på smörgåstårtan som blivit över från åttioårsdagen. Inte konstigt att människan inte ville ge sig dit igen.

Thore bankade på trädörren. Väntade och bankade igen. Sedan tryckte han ner handtaget och ryckte upp dörren. Gick in, som man gör i Tornedalen när dörren är olåst. Ropade in i det kolsvarta mörkret.

”Svanberg? Det är Thore Palo. Svanberg, är du där?”

Det var minusgrader inne. Kylan hade krupit in genom timmerväggarna. Det tog en stund innan hans förbannade dåliga ögon hade vant sig vid mörkret, men snön sände in ett svagt

ljus och när han såg byltet på golvet visste han omedelbart vem som låg där.

Det var samma rock och storstövlar som Lars-Erkki Svanberg alltid bar, när han någon gång rörde sig ute på byn.

På ansiktet kunde Thore inte avgöra. Det fanns inte längre.

Huvudet hade kluvits i två delar, rakt mellan ögonen. Det som varit Lars-Erik Svanbergs ansikte hängde söndertrasat. Thore kunde inte se vad som varit mun och haka, för allt ovanför halsduken var dränkt i blod som hade stelnat och blivit svart och där fanns frost i blodet och i håret som låg i grova testar mot golvet.

Thore tog tag i dörrposten och backade ut, höll på att snubbla nerför trappan och fick ta emot sig med händerna i den iskalla snön. Hela kroppen skakade när han försökte trycka in de jäkla små knapparna på mobiltelefonen som han hade fått av pojken.

Fyrtioåtta minuter senare kom bilen från Haparanda. Då satt Thore stelfrusen på trappan till aittan. Kunde inte gå tillbaka in, vägrade lämna platsen. Tårarna hade lagt ränder av is på hans kinder.

”*Herra jumala*”, kved han när den unge polismannen ledde honom in i bilen, ”jag såg honom när han gick i mål på femton kilometer i Boden. Jag såg när han gick i mål.”